ABETARI

PËR FMIJ QI' MESOJNË

SHQIP-ITALISHT

IL SILLABARIO

PER I FANCIULLI STUDIANTI

ALBANESE-ITALIANO

Për usoimorat e Shqipërîs

Per le scuole d'Albania

ANTONIO VALLARDI, EDITORE

MILANO - GENOVA - ROMA - NAPOLI

BKSH

ABETARI

PËR FMÎT QI MËSOJNË

SHQIP-ITALISHT

IL SILLABARIO

PER I RAGAZZI CHE STUDIANO

ALBANESE-ITALIANO

Për mësimorët e Shqipërïës

Per le scuole d'Albania

BKSH

MILANO - ANTONIO VALLARDI - EDITORE
Via Stalvio, 2

MILANO Via S. Margherita, 3 | GENOVA P.za Font. Marose, 14 | ROMA Corso Vitt. Em., 33 | NAPOLI Via Roma, 37-38

PROPRIETÀ LETTERARIA

Milano. Coi tipi delle Stabilim. dell'Editore Antonio Vallardi
1-1-1911 (anno)

AVVERTENZA.

Il maestro deve rivolgere tutta la sua attenzione al c, *al* g *e alla* z *italiana.*

Il giovinetto può facilmente confondersi nella pronunzia di queste tre lettere.

La lingua albanese ha adottato il k *per esprimere il* ca cho chi co cu *italiano. Per* cia cie ci cio ciu *l'albanese scrive:* ça çe çi ço çu. *Per* gu ghe ghi go gu *scrive:* gu ge gi go gu. *Per* gia gie gi gio giu *scrive:* xha xhe xhi xho xhu.

La zz *raddoppiata corrisponde al* c *degli albanesi.*

La z *semplice italiana si trascrive in albanese con la lettera* x, *mentre la* z *albanese ha il suono dell'*s *dolce come in rosa.*

VREMIE.

Mesuesi do t'a vënë gjith mëndyn në shkronjat c, g *e* z *italishte. Në shqyptim të kisha djali mundet ndobisht me u ngatërrue.*

Gjuha shqype ka marrë shkronjën k *per me shqypëtue:* ca cho chi co cu, *t'italishtes. Për* cia cie ci cio ciu *shqypëtari shkruën:* ça çe çi ço çu. *Për* gu ghe ghi go gu: gu ge gi go gu. *Për* gia gie gi gio giu: xha xhe xhi xho xhu.

N'italishte zz *e dyzuëme i përgjegjë* c *të shqyptarëve.*

Z italishte nepershkruhet në gjuhë shqype me shkronjën x, *në vënt qi shkronja* z *e shqypes ka zdrin e s s'duhëtë t'italishtes, si me thânë në fjalën* rosa.

Alfabeto ital.		**Abetë** shqype			**Prouunzia** Shqyptim
a	A	*a*	*a*	Ancona	*Ankona*
b	B	*b*	*bi*	Bologna	*Bolonja*
c	C	*ç*	*çi*	Cuneo	*Kuneo*
d	D	*d*	*di*	Desio	*Dezjo*
e	E	*e*	*e*	Empoli	*Empoli*
f	F	*f*	*ef*	Finale	*Finale*
g	G	*xh*	*xhi*	Genova	*Xhenova*
h	H	*h*	*ak*	Hône	*Hône*
i	I	*i*	*i*	Italia	*Italja*
j	J	*j*	*je*	Jesi	*Jezi*
l	L	*l*	*el*	Legnago	*Lenjago*
m	M	*m*	*em*	Milano	*Milano*
n	N	*n*	*en*	Napoli	*Napoli*
o	O	*o*	*o*	Osimo	*Ozimo*
p	P	*p*	*pi*	Pisa	*Piza*
q	Q	*k*	*ku*	Qualiano	*Kualiano*
r	R	*r*	*er*	Roma	*Roma*
s	S	*s*	*es*	Siena	*Sjena*
t	T	*t*	*ti*	Torino	*Torino*
u	U	*u*	*u*	Udine	*Udine*
v	V	*v*	*vi*	Venezia	*Venecja*
z	Z	*z*	*zeta*	Zara	*Xara*

Abec shqype		Shqypënia Prononzia	Trejtime Esempi
a	A	*a it.*	Ari
b	B	*b* »	Bari
c	C	*zz* »	Cjapi
ç	Ç	*c* » *in* cera	Çuni
d	D	*d* »	Dora
dh	Dh	*delta greco*	Dhia
e	E	*e it.*	Elbi
ë	E	*e, eu francese*	Eshtë
f	F	*f it.*	Fjala
g	G	*g it. duro*	Guri
gj	Gj	*quasi ghi it. in* ghianda	Gjiaku
h	H	*h francese aspirata*	Hâna
i	I	*i it.*	Ishulli
j	J	*i it. come in* aio	Janina
k	K	*c it. duro*	Kali
l	L	*l it.*	Lopa
ll	Ll	*l grossa polacca*	Lloni
m	M	*m it.*	Molla
n	N	*n* »	Nata
nj	Nj	*gn* »	Njeriu
o	O	*o* »	Ora
p	P	*p* »	Pata
q	Q	*quasi* chi *it. in* chiaro	Qêni
r	R	*r debole it. in* pera	Râna
rr	Rr	*r forte it. in* rosa	Rrasa

Abse shqype		**Shqyptim** Pronunzia	**Trogime** Esempi
s	S	*s it.*	Sopoti
sh	Sh	*sc* » *in* scena	Sharra
t	T	*t* »	Tufa
th	Th	*theta greco*	Thika
u	U	*u it.*	Udha
v	V	*v* »	Vapa
x	X	*z* » *in* zero	Xânësi
xh	Xh	*g* » *in* già	Xhoka
y	Y	*u francese*	Ylli
z	Z	*s it. in* rosa	Zâni
zh	Zh	*j francese*	Zhaba

BKSH

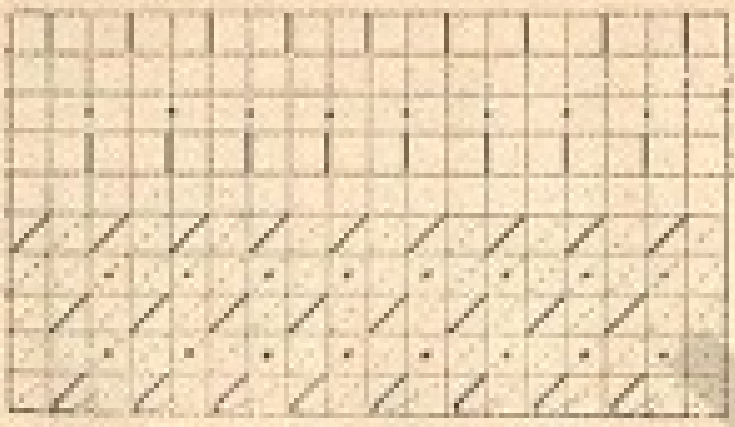

i

i *i* *i* *i* *i*

u

u *u* *u* *u* *u*

i *u* *i*

o

o *o* *o* *o* *o*

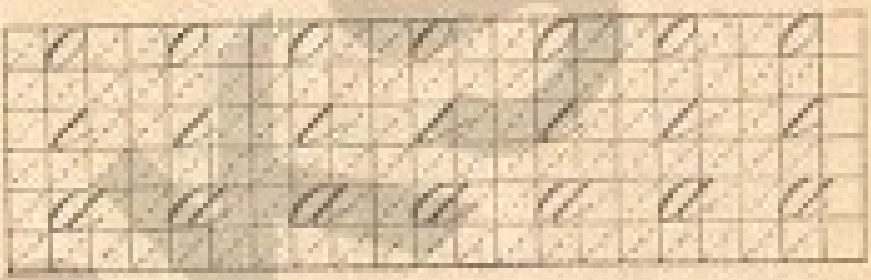

a

a *a* *a* *a* *a*

i	*u*	*o*	*a*
u	*o*	*a*	*i*
o	*a*	*i*	*u*
a	*i*	*u*	*o*

BISH

io io io

a io a io a io

a ia a ia a ia

e

e e e e e

a e i o u

e i a o u

o e i u a

BKSH

Il maestro additando al bambino la figura dello scolaro seduto chiede: — Che cosa vedi? Che cosa fa quel bambino?..

Mësuesi tu ja dhënë djalit fytyrën e nxënësit ndejun, e pyet: — ç'ka shef? ç'ka bën ai djalë?..

o ò (1)

o o o o o
ò ò ò ò ò

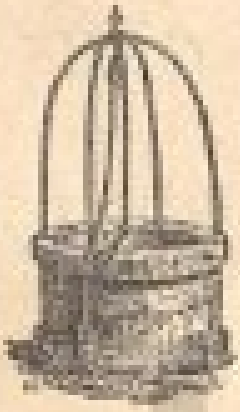

o

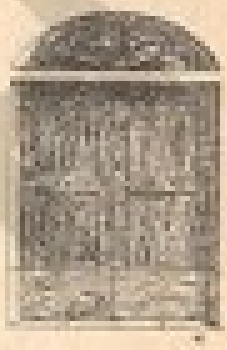

ò

e é (2)

e e e e e
è è è è è

e

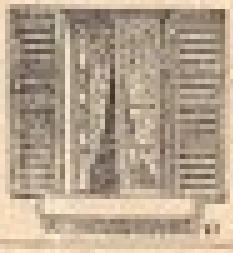

è

(1) Kjò o âsht e hapët së në fjalët: dorno (brinë), porta (derë). — E para o âsht e myllët si në fjalët: orso (harushë), zoco (arrë).

(2) Kjò e âsht e hapët së në fjalën: erba (bar). — E para e âsht e myllët si në fjalën: pera (dardhë). — Pozzo (pus), porta (derë), leone (luê), finestra (dritore).

BKSH

uo ua ue ui

au eu

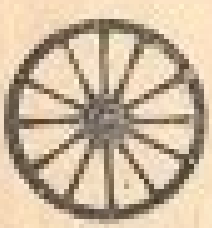
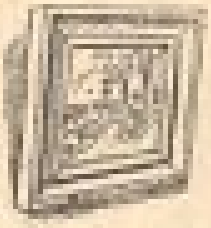

ia ie io in

io ia ie

ai ei oi

iu aiu eiu

1, ruota (rruota) rrotë; 2, quadro (kuadro) korë; 3, quaglia (kualja) shkurtë; 4, aquila (akuila) shqypo; 5, pšele (kamb̈ë); 6, fiore (lule); 7, piuma (pupulë); 8, fiasco (fiasko) kungullë.

li

li lu lo le la

il ul ol el al

a la, a le, a li, lu i, le i, e li,

io le, el le, el la, e li a.

la *à(*) le ali.*

il *à le ali.*

e li a è.... io le è....

il 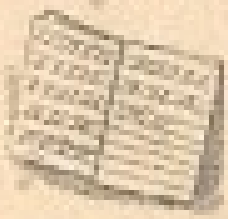 *è....* *lo* *è....*

1, mosca (moska) mizë; 2, corvo (korvo) korp; 3, quaderno (kuaderno) katërshore; 4, staccio (staço) sitë.

* kjo à ka forcën e të mrâmes a në fjalë: atà.

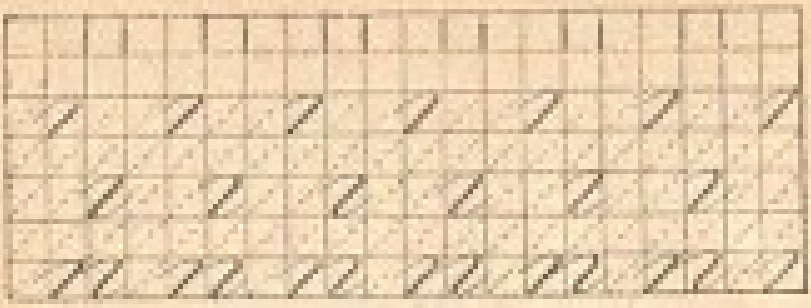

na

na ne ni no nu
an en in on un

u no, lu na, en ne, ne o,
na no, li no, la na, li na, le na,
no ia, in no, ni no, no lo,
ni na, an no, ie na, ni lo, no la,
O lo na, li ne a, le o ne

la *a la lana.*

io ó un* 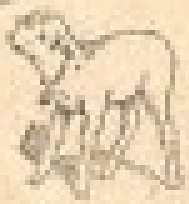

il le o ne è . . . . il li no è u na . . .

---

1. prosen (pekorë); 2. agnella (anjello) kinj.
* shih vermjen që pak para bikmë përmbi à (kà).

me

me	**mi**	**mo**	**mu**	**ma**
em	**im**	**om**	**um**	**am**

ma no, ma le, la ma, lu me, mu li no,
ma ni, ma li, la me, lu mi, mu li ni,
no me, me lo, me la, mi na, ma ia le,
no mi, me li, me le, mi ne, ma ia li,
el mo, ol mo, uo mo, li ma, li mo ne,
mu lo, mo ni le, uo mi ni, a ni ma le.

Ni no è u na me la. Il me lo è un....
Nini ka një mollë. Molla âsht një...

Il *è la la ma* (thîka kà tehin).

Il ma ia le è un a ni ma le (Thiu âsht një...)

Il mi o no me è.... (Emni i em âsht....)

Ni no è un uo mo. Ni na è u na....
Nini âsht një njeri. Nina âsht një.

Msojsi t'a kotë për kujdes me ja dhânë djalit veshtrimin e fjalës huej.

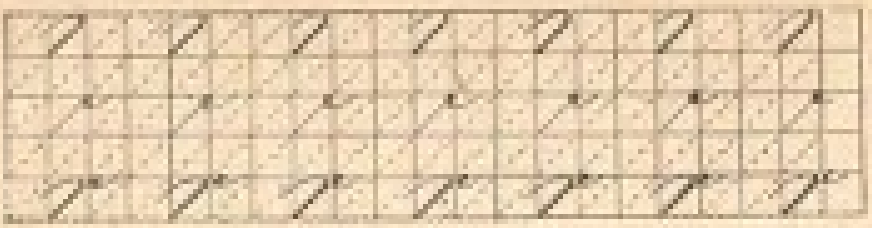

20

ra ro re ri ru
ar or er ir ur

r'o ma, ra mo, re mo, re ma re,
r'e no ra na, li ra, a ra re,
o ra, mo ro, re na, a re na,
na ri, li ma re er ro re,
er ra re, mi ra re
ru mi na re, am mi ra re,

ar ma, ur na, or ma, ir ma, ar no,
or lo, ur lo, or la re, ur la re, or na re.

la *e la* 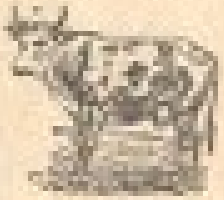 *ri mi na no.*

le *din no i ra mi. il ma re è...*

---

1. pecora; 2. vacca (vaka) lopë; 3. le piante e gli alberi (pëmët a drunjët).

Nota. - L'insegnante, che volesse insegnare contemporaneamente l'albanese e l'italiano, invece di andar oltre potrebbe passare a pag. 49, 50, 51 alle lettere albanesi *j, r, rr, ll, ë, g.*

va

va **vo** **ve** **vi** **va**

av **ov** **ev** **iv** **av**

vi a, vi vo, vi va, vi no, ri va, ne ve,
la na, na ve, na vi, ve na, ve ro, le va,
ve la, ve la, vi le, vi ve re, la va re,
la vo ro, vi mi ni, ri va le, ve la re,
ri ve la re, ve ro na, o li vo, ro vi na re,
ve le no, av ve le na re, va le re, va lo re,
av va lo ra re, av vi li re, av vi va re.
la ne ve, il vi no, il ve lo.

io mi la vo le ma ni.
le na vi an no le ve le.

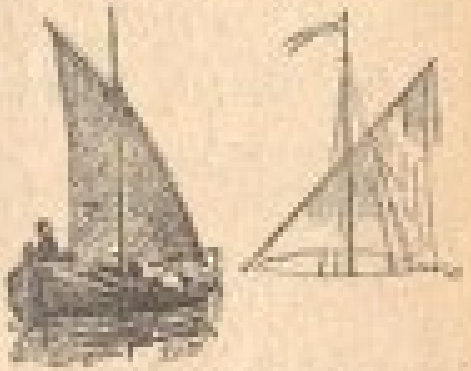

il ma no va le la vo ra.
ro no lo la vo ra.

1, barca a vela (barka a vela) anië me pëlhurë; 2, vela; 3, manovale (argàt).

la a va	*l'a va*
la ala	*l'ala*
la o ra	*l'ora*
la u va	*l'uva*
la a ve na	*l'a ve na*
la a ni ma	*l'a ni ma*
lo a mo	*l'a mo*
lo a vo	*l'a vo*
lo o ro	*l'o ro*
lo o vo	*l'o vo*
lo a mo re	*l'a mo re*
lo a va ro	*l'a va ro*
lo o no re	*l'o no re*
lo o li vo	*l'o li vo*
lo a ni ma le	*l'a ni ma le*

la *, il* *e il*

ăn no le a li e vo la no.

(kăn papulat e ilaturojnë).

lo vo mo ă *. il* 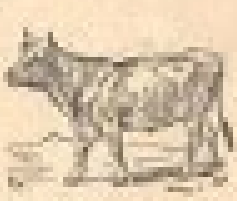

il *, la* *ăn no ł . . . .*

i *vi vo no în ma re.*

1, rosllinë; 2, colombo; 3, mesha; 4, dhe piedi; 5, bua; 6, cavallo; 7, pecora; 8, peshq: — dallëndyshë - pllumb - mullîë - dy kămbë - kă - kăl - dele - peshq.

l

li la lu lo le
il al ul ol el

vi le, vi ta, li le, re le, no vi tà, ti no, la nu, me là, mu to, tà vo la, na to, no to, no ta, lo ro, ti ra re, al to, al ta re, un to, ar ma ta, al to, te la io, mo ne ta, no ta re, ot to, ve ri tà, tè ne ro, mè ri to, or lo, or lo la no, ro lo la re, ur lo, ur la re, ur la lo, on la no, ùl ti mo.

mi na mi na re mi na lo re
mu ro mu ra re mu ra lo re

il mu ra lo re a do pè ra la

lo ni no è na to a ro ma.

lo ni no è ro ma no.

i ti ra no la

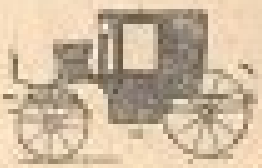

1. enzenela (kaeuola) mistriŏ; 2, cavalli (kavalii) kuŋ; 3, carrezza (karoeŋ) koçŏ.

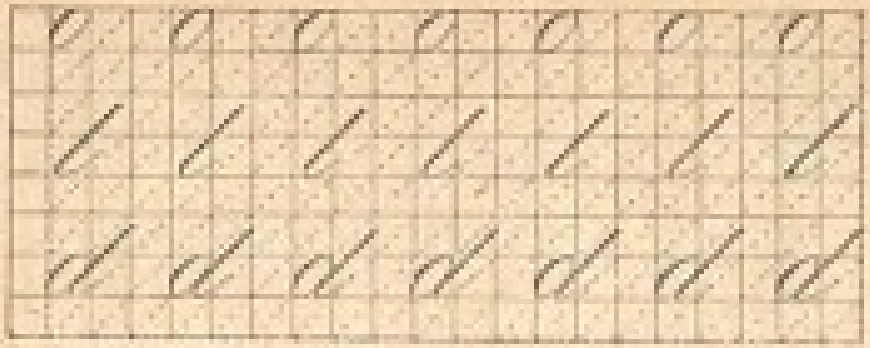

do

do da de di du
od ad ed id ud

ni do, da re, do te, ad dio, di ta le, da ta, da do, du ro, o d ore, u di re, di o, di to, ad di ta re, do no, do na re, id di o, no do, an no da re, mo do, lo do, lo da re, ri de re, de mo li re, du ra tu ro, e re di ta re, o do rà re.

io vedo 3 dadi.
un sbob [1] 3 zare.

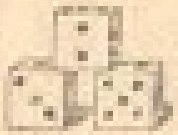

la *à 5 dita;* *anno... dita.*
kà pòsè giehta;

1, daŭi (zare); 2, mano (dò); 3, due manî (dy duur).

io ve do.... *tu ve di....*
(un shoh) (ti shoh)

io ve do la la ve la (un shoh drrasën).

io ve do le na vi in ma re.
(un shoh anijet në detë).

ài tu ve du to il ma re?
(a e ke pamun ti detin?)

mi ra le: il *è le va to.*
(shikjoni-e dïellin: ka a lemun)

io o do.... *tu o di....* *ieri*
(un ndiejj....) (ti ndien....) (dje)

u di ca.... *do ma ni u di rò....*
(ndiejshe....) (nesër do t' ndiejj....)

do ma ni u di re mo....
(nesër kemi me ndi....)

o di ru mo re?...
(a ndien zhurmë?...)

io o do ro....
(un mart erë....)

1, occhio (okjo) sy; 2, sole (sjóll); 3, orecchio (orekjo) vesh; 4, naso (nazo) hundë.

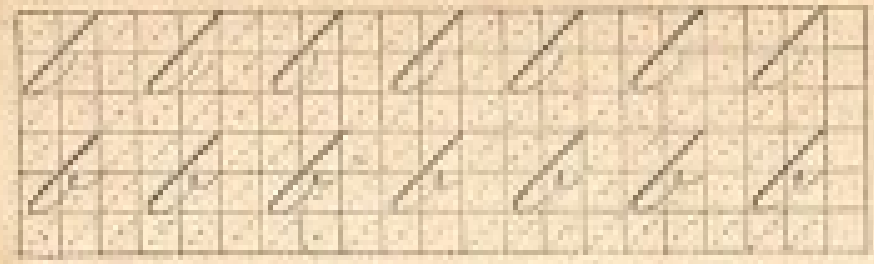

la

ba	*be*	*bi*	*bo*	*bu*
ab	*eb*	*ib*	*ob*	*ub*

bo a, *tu bo,* *dè bi to,* *ba u le,*
bu e, *am bo,* *bé ve re,* *ba ri le,*
be ne, *bu io,* *ba da re,* *ba di le,*
be re, *ro ba,* *dé bo le,* *bà ve ro,*
ba va, *al ba,* *à bĩ to,* *a bi ta re,*
bi le, *nu bi,* *be la re,* *im bu to,*
be ne di re *ab ba ia re.*

il *la vo ra . . .*
(katundari punon...)

io non be vo vĩ no.
(un s'pij vënë)

le nu bi ve la no la lu na (sè 'k ulojnë hânun).

---

1. contadino (kontadino) katundar.

ub bi di te e sa re te fe li ci
(ndigjoni e keni me kënë të lumë).

e ve li na à la va to l'à bi to
(Evelina ka lanun petkun).

do ve a bi ta te? (Ku rrini me shpi?)

il ci no non fa be ne (cima nuk bën mirë)

la *pro du ce lat te*
(delja bën qumështë)

il *ab ba ia*
(qëmi lehë).

il bu e d *e*
(kau kas dy brinë e katrë këmbë)

ve di? il bu e ti ra l'
(a shoh? kau ngrehë parmënlëc)

il bu e la vo ra ed è un a ni ma le u ti le. bu de vi a ma re il bue.
(kau punon e âsht nji shtâsë e dobishme. ti do t'u duësh kaun).

1, pecora; 2, cane; 3, bue che tira l'aratro; 4, due corna; 5, quattro piedi; 6, aratro.

pe

pe	*pi*	*po*	*pu*	*pa*
ep	*ip*	*op*	*up*	*ap*

pe pe, pi pa, pa pa, pa ro ne, pò re ro,
pa pà, tu po, pe na, po de re, ìm pe to,
pa ne, pe lo, pu ro, ri pa ro, bì pe de,
do po, pa ri, pi ra, pa du le, pò po lo,
to po, pa lo, po mo, pa la to, vì pe ra,
pa, po ma ta, ri pa ra re.

ìo a mo il pa pà; tu a mi il pa pà.
(un dse tatën; ti dsa tatën).

il tu po è un a mi ma le.
(ujku âsht nji shtazë).

do ve vi ve il tu po? (kâ jeton ujku?)

do ve vi vo no i ro spi?
(kû jetojnë brothocat?)
ve di do ve vi vo no?
(a shoh kû jetojnë?)
io ve do il pa du le do ve....
(un shoh kuetën kû....)

pe ne, be ne; to po, do po; be re, pe re; la pe na, le pe ne; il be ne, i be ni; il to po, i to pi; la pe ra, le pe re; il pe ro, i pe ri.

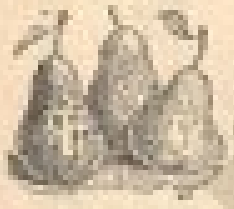

le pe re
(dardhat).

i pe ri
(dardhat).

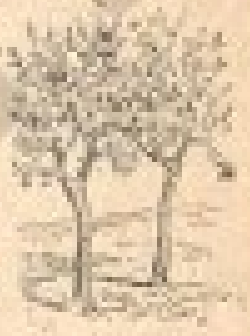

il pò ve ro re na to è un uo mo pò ve ro e lo mi- no lo a iu ta.

do na te ai pò ve ri e di o vi be ne di rà.

(Ishkreti Renato ësht njeri i vobek, e Tonini i ndihmon. Falui të vobektëve e koni me këno të lumë).

1, padule; 2, pore; 3, peri; 4, il povero.

no ve ro spi vi-
ve va no bè ne in
un pa du le; ma
an no vo lu to an-
da re in ma re.
ap pe na ar ri va ti un a ni ma le
ma ri no li di vo rò.
pò ve ri ro spi!

Nândë bretka jetojshin nire në një kuotë; por deshtëra me vojtë në detë. Saa mërrinë një shtâsë detëtë përpini.

Të shkretët bretka!

No mi di a ni ma li.

(Ruuna shtâsëash).

bu e, (kaa) *vi tel lo,* (vïç) *to po,* (mi) *le o ne,* (luš)

a ni tra, (rikë) *a qui la.* (shqype)

to ni ne è am ma la to. fie re-

tel to! (Tonini âsht i smunë i shkretëthi!)

ſu ſo ſa ſe ſi
uſ oſ aſ eſ iſ

eſ ſe, ſa va, ſe ri re, aſ ſa ma to,
ſe de, ſu ne, ſi da re, aſ ſa bi le,
ſa me, ſu mo, ſu ma re, ſu ma to re,
ſo ro, ſa re, ſe de le, in ſe de le,
ſa ro, ſi lo, ſi la re, ſi la to io,
ſa lo, re ſe, ſi ni to, in ſa ri na to.

i! *è un a ni ma le ſe de le.*
(qëni âsht nji shtâsë besnike).

tu de vi ſa re il tu o do ve re.
(ti do të kryyjsh detyrën t'ënde).

la li na ſi la il li no (Lina tier linën).

1, cane.

la li na la vo ra. la li na adòpera il fi lo e il di ta le. im pa ra an che tu a la vo rare co me le i. il la vo ro è un do- ve re per tut ti.

(Lina punon. Lina përdoron pëlhën e ngjyhdon. Xën edhë ti me punue si një. Punn âsht nji detyrë për të gjithë.

No mi di àl be ri.

(Emna drunjësh).

pe ro (dardhë), *me lo* (mollë), *ci le* (hardhi), *o li vo* (ullî), *piop po* (plep), *fi co* (fik).

il fi ce fa le fi ce (dardha bân dardhat).

il me lo fa le me le (mollia bân mollat).

l' o li vo dà le o li ve (ullini ullîjt).

Nota. - Qui pure l' insegnante potrebbe fermarsi e saltare a pag. 52. 53 alle lettere albanesi *x*, *z*, *c*, *x*.

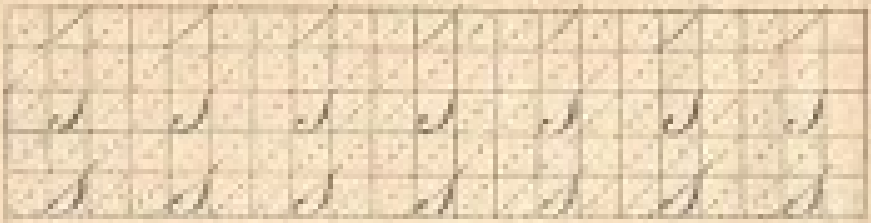

Sc

so	**sa**	**se**	**si**	**su**
os	**as**	**es**	**is**	**us**

as se, es sa, es so, se de re, se du to,
as so, os so, se ta, sa po re, sa li va,
so da, ro sa, va so, se re no, sà ba to,
mu so, sa lu te, sa po ne, te so ro, i so la,
i so la to, to sa re, a bu so, sa po ri to,
fu so, av vi so, av vi sa re, so na to re,
sa lu ma io, ro so la re, be ne vi so,
sì bì lo, si bì la re, as sa po ra re,
av vi sa to re, de si de ra to.

io so no.... tu se i.... lo ni no è....
(un jum... ti jes... Toniul.âsht....)

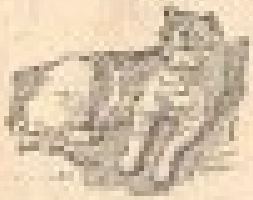

il graf fia (naca gërrishtë).

il li mo ne è à ci do (limoni âsht i tharbët).

1, gutto.

il ser pen te è un a ni ma le di ve le no.
(zjarpni ûsht nji shtazë me helm.)

il dri no è un . . . (dêrini ûsht nji...)

la ro sa è o do ro sa. (trëndafilja ûsht e erëshme).

le i so le so no in ma re. (ishullat janë në detë).

il so ma ro è quie to. (gomari ûsht i paqtë).

Li no e Ce ci lia fuggono se vedono un animale. Un di videro un asino che correva e vol le ro scap pa re, ma . . .

Lini e Çilia ikën kurë shohin ndonji shtazë. Një ditë pasë një gomar që vrapto e deshtoë me ikë, por....

Che sa rà av ve nu to a Li no e a Ce ci lia men tre fug gi va no? Cad de ro.

C'ka da tî ketë nodhë Linit e Çibes kaur ikshin? u rrëxuën.

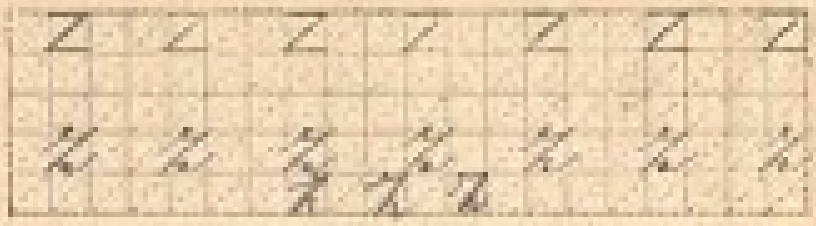

Zz

zi	*zo*	*zu*	*ze*	*za*
iz	*oz*	*uz*	*ez*	*az*

vi zi, *zi na le,* *az zi mo,* *ze ro,*

vici xinale aelmo xero

a iz za re, *za ba io ne,*

aizare xabaione

na za re no, *da zi,* *al za re,*

naxareno daci alzare

or za la.

orxala.

Io zi o mi do nò u no zù fo lo.

(unxji më fali nji zumare).

Io zù fo lo è dì . . . . (sumar-ja âsht...)

io ve do un na re . . . .

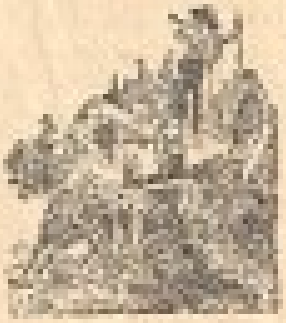

e l' ò do so-

(un po shoh nji bleg-tuer e po e ndirj tue j' ran....)

Ze no è pu li to e buo no.
(Xeno-ja âsht i dlirtë e i mirë).

la sa lu te è un gran be ne.
(shendetja âsht nji e mirë e madhe).

ie ri sta co po co be ne.
(djè nak ishe shum mirë).

o ra il ma le se n' è an da to.
(tash e liga ka ikun).

io be co al la tu a sa lu te.
(un po pij për shëndetin t'ânt).

ho = ò; ha = à; han no = àn no

io ho due ma ni. (un kam dy duar).

u na ma no ha 5 di ta.
(një dorë ka pèsë gishta).

due ma ni han no 10 di ta.
(dy duar kan dhetë gishta).

oh! ah!

oh! Cecilio si è taglia to la ma no. (oh! Çeçili ka prerë dorën).

la Te re sa è ve do va. (Tereza asht e vejë).

il pò ve ro li no è or fa no.
(Lëni i shkretë âsht i vorfën!)

Nota. - Prima di procedere oltre l'insegnante potrebbe passare alla pag. 54, 57 alle lettere albanesi: *k, ë, g, q, gj, ç, xh, dh, th.*

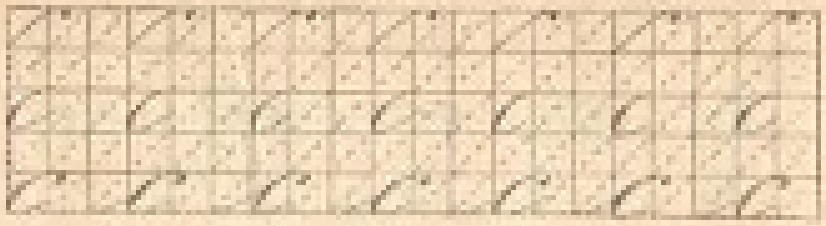

ca	co	cu	che	chi
ka	ko	ku	ke	ki

cu na, fi co, ca de re, ac ca de re, sè co-lo, fa ti che, fa ti ca re, co du, co va re, co va ta, an ti co, pe co ra jo, ca ne, al-cu no, ca te na, co to ne, a cù le o, ba-co, chi na re, che ta re, co mu ne, ac co-mu na re, ba chi, a mi che, cù mu lo, ac cu mu la re, su co, zò ti co, ac cu di re.

Chi ha un a mi co, ha un te so ro.
(kush ka një mik kà një vizurë).

Co te ri na la vo ra sem pre.
(Katrina punon gjith-herë).

I fi chi so no dol ci. (fiqt janë t'ambëlë).

Il co to ne è u na.... (pambuku është një...)

I se co li non si con ta no. (shokujt nuk njihen).

ce	ci	cia	cio	ciu
çe	çi	ça	ço	çu

ce ci, pe ce, lu ce, ci ma, ci cu la, ci ca-la, ci mi le ro, ac ce so, ci ba re, ri ce-vu ta, ce dé ro le, ce so ie, ce là ce o, fi-du cia, cie co, ciu co, an da cia, ba cio, ba cia re, uc ci so, uc cì de re.

Ca ro pa pà,

la non na m' in vi ta a pran zo.
Sa rò a ca sa ver so se ra.
Ti dò un ba cio.

il tu o
de cio.

At i dashun,

Tatmadhja po me thërrët për drekë. Kam me u gjetur në shpi prej mramjet.

Deçi i yt.

go gu ga ghe ghi

go gu ga gue gui

go ra, go la, ri go re, le gu mi, go mì-to lo, a go, a ghi, gò mi lo, a go ra io, ghi ro, ga ra, ghe ro ne, si ga ra ia, ga la, ri ga, ru gu, se ghe, le ga mi no, go de re, àn go lo.

il ghi ro è un a ni ma le lì mi do.
(gjiri ësht një shtëzë tubïse).

la go la por ta dan ni. (gykësia sielł të liga).

u na ri ga sù pe ra spes so un li bro in te ro.
(një rresht i a del sposh një libit të tërë).

ge	gi	gia	gio	giu
xhe	xhi	xha	xho	xhu

do ge, a gio, a gia to, di sa gia to, gio co, gio ca re, gio ca to re, giu da, giu li vo, gio va ne, gio va ni le, gio ia, giu di ca re, bi gio, re gi na, a gi la re, di giu no, ur ge, ùn ge re, ge ne ro, ge ne ra le.

il gió va ne che a ma il la vo ro sa rà fe li ce.
(djali qi dos punën kà me kënë i lumë).

il la vo ro gio va al la sa lu te.
(punn ësht e dobiësihme per shëndet).

il ge ne ra le è il ca po...
(zëneràli ësht krua...)

i buoi ag gio ga ti col ti va no la terra. (qelt nëa lavrë livrojnë tokën).

Se se i a gia to a iu ta' i pò ve ri.
(së kjofsh i pasun ndihmò të vobektët).

ia	*ie*	*io*	*iu*
lia	*lie*	*lio*	*liu*

dalia, dalie, lione, linto, balia, balie, celia, celie.

Italia.

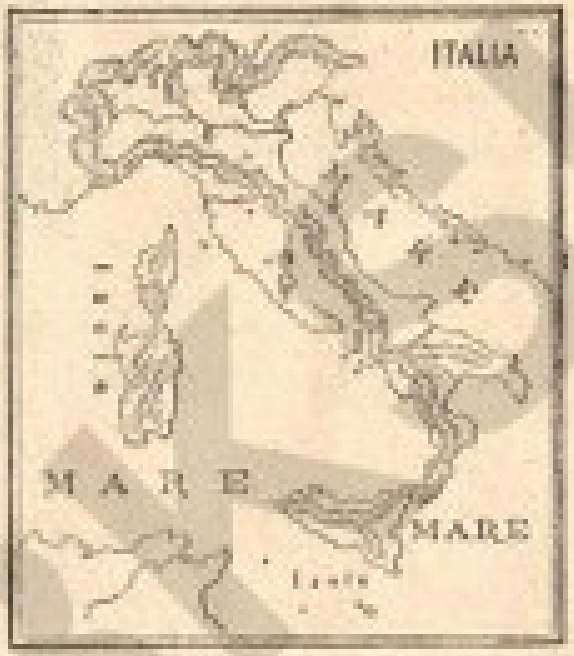

Roma; Nàpoli; Bari; Ancona; Milano; Torino; Génova; Cùneo; Udine; Pisa; Siracusa; Po; Tevere.

L'Italia vien detta il giardino d'Europa.
(Italja qahet lulishta e Europës).

L'Italia è una penisola. (Italja âsht nji gadishullë).

L'Italia vanta isole belle e città gloriose.
(Italja kà ishulla të bukura e qytete të lumnoëme).

ia	*ie*	*io*	*iu*
mia	*mie*	*mio*	*miu*
mia	*mie*	*mio*	*miu*

pania, paniere, minio, genio, amiamo, miele, mietere, mielitore, miagolare.

Chi fa i panieri? (Kush i panon shportat?

l'ape fa il miele e la cera.
(bleta bàn njalten e dyllin).

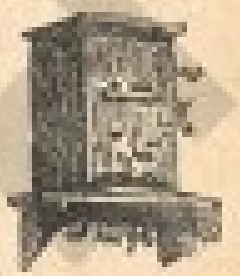

ecco il gallo: che cosa fa?
(qe mua: ç'ka pë bàn?).

fia	*fie*	*fio*	*fiu*
via	*vie*	*vio*	*viu*

viale, caviale, viera, bivio, violino, deciare, foriero, fiato, fieno, fiore, fiutare, fiume.

vedete il violino?
(A e shifni qemalon?)

il po, il tevere, l'olona, il licino, il lanaro, l'adige, il rubicone, l'aniene, il velino, la nera, il leverone ed il liri sono fiumi italiani.
(janë lumra t' Italjes).

tia	*tie*	*tio*	*tiu*
dia	*die*	*dio*	*diu*

tiara, tiẽpido, diede, diadema, emidio, fidia, vadio, sedie.

l'aria è tiepida: siamo in . . . .
(njëri ësht i vokël: jemi në...)

---

bia	*bie*	*bio*	*biu*
pia	*pie*	*pio*	*piu*

biada, biẽlola, pietà piacere, pietoso, piuma, pieno, piano.

Abbiate pietà dei miseri.
(Ju kini mëshirë për t'mjerët).

---

sia	*sie*	*sio*	*siu*
zia	*zie*	*zio*	*ziu*

siamo, siate, siele, siepe, Asia, asiatico, ozio, ozioso, vizio, letizia.

Noi siamo nati in Albania. (na kemi lemun në Shqypënië).

Andiamo l'Albania. (s'a domi Shqypnïën).

ria	*rie*	*rio*	*riu*

aria, boria, rieti, oriolo, cariato, furiere, rione, ilario, curia, curioso.

L'aria pura giova alla salute.
(ajri i kulluem i viön shöndetit).

---

cia	*cie*	*cio*	*ciu*
gia	*gie*	*gio*	*giu*
chia	*chie*	*chio*	*chiu*
ghia	*ghie*	*ghio*	*ghiu*

ciera, ciuco, cielo, cieco, chiodo, bigio, ligio, unghia, chiave, chioma, ciòtola, chièdere, fiducia, chiùdere, chiamare, giàcono, unghione, unghiata, giùbilo.

Le dita hanno le unghie. (gishtat kan thojt).

Le unghie si dèvono tenere pulite.
(thojt do t'mshen të dlirë).

I buoi hanno le unghie divise in due.
(qët kanë thojt t'damun dyshë).

Abbiate fiducia. (të kini uzhajë).

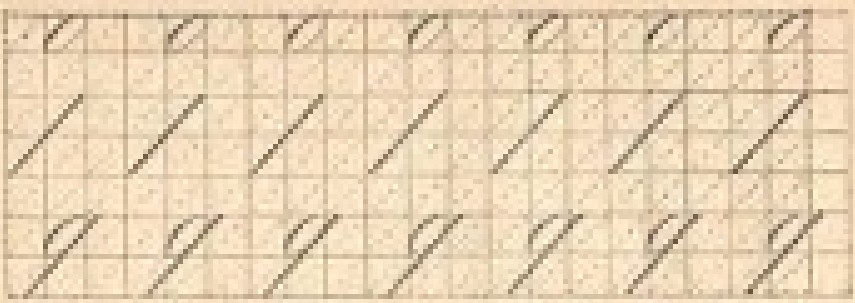

ua ue ui uo

qua que qui quo

qua, qui, quale, quale, qualità, quesito, liquido, equità, quota, quotidiano, cuoto, equànime, àquila, Quirinale.

il maestro fa quesiti. a chi?...
(mesònjësi bën pyetje...)

l'àquila è uccello d'Albania.
(shqyèja është zogu i Shqypenisë).

il pane quotidiano manca spesso.
(buka e përditëshme mungon shpesh).

---

gua gue gui guo

guado, guadare, Guerino, guarire, guarito, guarigione, agguato, seguire.

oh! è bella la guarigione.
(oh! së shendeshunit është i bukur).

ai ei oi ui
ua ue ui uo
uai uei uoi
iuo

dai, sai, mai, bei, rei, sei, nei, buono, cuore, uuato, luogo, poi, noi, voi, lui, eroi, coi, guai, quai, quei, buoi, aiuola, aiuva, aurora, Euridice, duomo, muovere, cuoco, cuocere, faginoli.

i faginoli sono il cibo dei contadini.
(zoshët janë zjella e katundarëve)
guai a te che sei cattivo!
(i mjeri ti qi jee i keq!)

---

la le lo lu li
gla gle glo glu gli
(1)
gla gle glo glu gli

gleba, glicerina, agglomerare, gladiatore, agglutinare, gloria.

Ecco un globo. (qe nji vruzull).
Oh gloria! (oh nëmë).

---

(1) Shano duke (tingëll i ashpër).

li lie lio liu liuo
(1) *gli glie glio gliu gliuo*

gli, aglio, agli, figlio, figliuolo, paglia, maglio, ciglio, miglio, accigliato, meglio, migliore, magliuolo, tagliuola.

l'aglio fa la digestione.
(laudra ndihmon të bluênit o haos).
il figlio obbedisca al padre.
(djali t'i ndigjojë t'jatit).

na ne ni no nu
gna gne gni gno gnu
gra gre gri gro gru

ragno, pugno, segno, cigno, sogno, guadagnare, guau, bagno, agro, grido, gramaglie, grugnito, regno, lagno, ingegno, ignudo, bisogno, ogni.

il ragno s'arrampica per i muri.
(murimanga ngjitet mbi mure).
l'Albania un tempo fu regno a parte.
(Shqypnia dikuur kje rrejinië në vedi.

---

(1) Suono dolce (tingëll i ëmbël).
NOTA. - L'insegnante, se lo crede opportuno, potrebbe passare a pag. 58 alle lettere alboanesi *nj, sh, zh.*

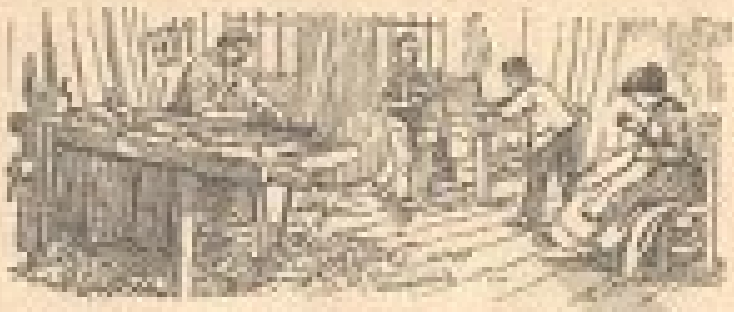

il falegname.

Pietro è un operaio infaticabile.
lavora da mane a sera e guadagna a vivere per sè e per la famiglia.
la sua moglie ne è lieta e i suoi figli lo aiutano con amore.
Ecco una famiglia felice!

Drûgdhëndĭsi.

Pjetri âsht nji punëtor i palodhëshëm.
Punon prej mëngjezit gjer në mbrëmje e fiton për të mbajtur vehtën e fëmijën.
Gruja e tij âsht e kënaqunë e djelt i ndihmojnë me dashunĭë.
Qe nji fëmijë fatlume.

ca	*che*	*chi*	*co*	*cu*
ka	ke	ki	ko	ku

sca	*sche*	*schi*	*sco*	*schu*
ska	ske	ski	sko	sku

schia	*schie*	*schio*	*schiu*
skja	skje	skjo	skju

tasca, scheda, scatola, scucire, schiavo, schiena, meschino, schiuma.

---

ce	*sce*	*ci*	*sci*
çe	she	çi	shi

pesce, pesci, uscio, biscia, sciuria, sciopero, sciame, uscire, ambasciatore.

I pesci vivono in mare, in laghi, in fiumi.
(peshqit jetojnë në detë, në liqéna e në lumenj).

Si deve temere la biscia.
(duhet pér t'u drushtë bisha).

Di che colore è il guscio dell'uovo?
(ç'farë ngjyre ka lvorja e vezës?)

valle	*lug*
valletta	*lugth*
topo	*mî*
mosca	*mizë*
anitra	*rikë*
oca	*patë*
neve	*borë*
ghiaccio	*akull*
altare	*lteer*
natura	*natyrë*
umanità	*njerzië*
passione	*psim*
piacere	*âudje*
bellezza	*bukurië*
purezza	*pastrië*
bello	*i bukur*
puro	*i pastër*
pietà	*dkimë*
patria	*atuce*
monte	*mal*
colle	*kodrë*
terra	*botë*

mondo	*vruzullim*
globo	*vruzull*
fede	*fez*
fanatismo	*fanatizmë*
bassezza	*poshtërsië*
antichità	*motnië*
antico	*i moçëm*
sole	*diell*
stella	*hyll*
cielo	*qiell*
dio	*hyji*
luna	*hânë*
lunetta	*hânëzë*
parte	*pjesë*
diritto	*e-drejtë*
verità	*e-vërtetë*
vitalità	*gjallsië*
solitùdine	*vetmië*
solitario	*vetmitaar*
oro	*aar*
argento	*argjânt*
acciaio	*arênz*

Il cuore dell'uomo ha tre altari: la natura, la patria, l'umanità.
Tre lterë ka zembra e njerjut: natyrën, atdhenë, njerzïin.

La passione più grande è l'amore.
Pslasi mà i madhi à dashunia.

I topi e le mosche sono sudici.
Mjî e mizat janë të ndyta.

La neve e il ghiaccio sono acqua gelata.
Bora e akullî janë ujë i ngrimun.

Il bambino deve aver pietà verso i poveri.
Fmia do të ketë dhimë per të vorfrënit.

Il dolore dell'anima non trova similitudini nel mondo.
Dhima e shpërtit nuk gjënë shymtyrë në rruzallim.

Il corpo si scompone e muore.
Korpi zhgatrrohet e des.

La verità e la giustizia non muoiono mai.
E-vërteta e drejtësia së desin kurr.

Lo spirito umano è vero e giusto ed è immortale.
Shpirti i njeriut âsht i vërtetë, i drejtë e âsht i pavdëm.

L'amore materno non ha pari.
Dashunia e mâmës nuk ka shoqe.

L'Albania è un paese antico.
Shqyponia âsht nji vënt i moçëm.

Gli uomini che abitarono per i primi l'Albania si chiamavano Pelasgi.
Njerzit qi jetuen pik së parit Shqyperinë thirroshin Pellasgj.

Il nome " Albania „ si trova nel Caucaso, nella Scozia e in America.

Êmni " Albania „ gjindet në Kaukas, në Skocje e në Amerikë.

Durazzo riposa in riva al mare.

Durrësi âsht në breg të detit.

Tirana è una cittadina graziosa circondata da monti e da cipressi.

Tirana âsht nji qytetth i hieshëm i rre-thuem me male e me selvia.

L'albanese deve conoscere tutta la sua patria.

Shqyptari duhet t'a njihë gjith atmen e vet.

Il ricco e il povero devono amarsi a vicenda.

Pasanika e i vobekta lypset të duhen me shoqishojnë.

Il mare è largo, il cuore è profondo.

Deti âsht i gjânë, zembra âsht e thellë.

L'occhio parla prima del labbro.

Syni flet mà parë se buza.

La vergogna arrossisce, la paura impallidisce.

Marrja kuqet, friga zbehet.

Gli scutarini sono commercianti.

Shkodranêt janë tregtarë.

I Korciani sono patriotti.

Korçarêt janë atdhetarë.

Il denaro corrompe i deboli.

Të hollat thejnë të ligshtit.

Lettere dell'alfabeto albanese differenti dall'italiano.

j

jo je ji ju ja
oj ej ij uj aj

jo-na, je-ni, ji-mi, jue-ja,
e-ja-ni, ma-je, u-ji, me-je,
lo-ja, ma-ji, maj-me, mij-na.

rr

re ri ru ra ro
er ir ur ar or

e re-ja, i ri-u, rue-ni, a-ra,
ro-ja, er-na, la-ra,

BIBLIOTECA

ru-li, i li-ri, li-ro-ni, ma-ri-mi, la-ra-ma-ni.

rr

rri rru rra rro rre
irr urr arr orr err

rri ni, rru le, rra ni, rro le, rre na, a rra, rru mi, a rri na, rro li, rro ja, mo rri, ma rre.

ll

llu lla llo lle lli
ull all oll ell ill

llu lla, llo mi, mie lli, lla na, u lli ni.

mu lli ri mu lla ri ma llo ni u ma lle mu lla ni.

e ë

e e e e e
ë ë ë ë ë

e-rë le-rë le-më më-më lë-në ne-më
rë-rë a-rrë u-jë jo-më a-më lo-në
ma-rë e mi-re

y

y y y y y

a e ë i o u y
i o u y a ë ë
y a e ë i o u

y-me-ri ly-e-ni me ry-e a-y y-lli
my-lla rry-ma i y-ni më-ny-ra ly-mi
rry-lli ly-mo-re

BKSH

Sh

sy su so si se së sa
ys us os is es ës as

sy-ni su-ta so-lla si-ta se-rë së-mu-rë
sa-si-a sa-ma-ri rra-sa dë-rra-se
fa-ro-se me-sa-la-re fa-su-le më-si-me
so-se sy-pë-ri-mi su-pa-la i so-su-ni
so-va-li më-sy-na

Zh

zo zi ze zë za zy zu
oz iz ez ëz az yz uz

zo-rra zi-li-a ze-lli
e ze-zë za-lli-na zy-rë-ta-ri ve-zo-re
vo-zi-ta za-no-re pe-zu-llo-va
ma-zi dy-zo-va

BKSH

Cc

ci ce cë ca cy cu co
ic ec ëc ac yc uc oc

ci ba, ce na, e cë, ca pi, cy li,
cu ca, co pa, ci ca, ca li na,
ce pi, co fi, da ci, cë no ce,
ma ca, cu bi, ci ci ri mi, cu rri,
ca lli ma, ca ra ni, cu le,
cu pi li

Xc

xe xë xa xy xu xo xi
ex ëx ax yx ux ox ix

xe ca, rre xë, xa ne su, xu na,
xo ra, xi xa, rrë xo ca,
xe la da, xi lo na

lë

hë ha hy hu ho hi he
ëh ah yh uh oh ih eh

hë-na, ha-sa, hy-na,
hu-ni, i ho-llë, hi-ri, he-ra, ha-pa,
hy-lli, hu-ta, ho-pa, hi-rrë, he-to-va,
ha-la, hy-pa, hu-pa, ho-lli-mi,
ho-bo-rri.

ko

ka ky ku ko ki ke kë
ak yk uk ok ik ek ëk

ka-li, ku, ku-pa, ko-ka,
ki-za, ke-mi, kë-tu, ko-sa,
ku-mo-na, ku-ku-va-ja, ke-pi,
kë-pu-ta, ko-ko-re-ci, ki-ni,
ka-lo-rë-si, kë-pu-ca, ku-llo-sa,
pa-to-ku, lo-ke.

Gj

gy gu go gi ge gë ga
yg ug og gi eg ëg ag

gy-pi, gu-ri, go-go-li, ge-ga,
gë-zi-mi, ga-zi, gu-gu-ro-ni, go-ga,
ga-bi-mi, gë-rre-va, go-ma-ri,
gu-xi-mi, la-gi, gu-ra-le-ci,
ga-to-va, pa-ge-sa.

Qe

qu qo qi qe që qa qy
uq oq iq eq èq aq yq

qu-qi, qo-ka, qi-vo-ri, qe-pa,
a-që, qa-fa, qy-pi, qu-ka, i ku-gi,
e ke-qe, pa-që, qa-va, qu-lli, po-qe,
pa-qo-va, qi-me, qy-qa-ri,
që-lli-mi, qe-pi.

gjë

gjo	*gji*	*gje*	*gjë*	*gja*	*gjy*	*gju*
ogj	igj	egj	ëgj	agj	ygj	ugj

gjo-va, gji-ri, gje-ta, gjë-ja,
gjy-ki-mi, gju-mi, gje-gja, gja-ku,
gjë-mi-mi, gji-u, gjo-ni, gjo-lla,
gjy-ka-ta, gji-za, ma-gjypi
la-gje.

ça

çi	*çe*	*çe*	*ça*	*çy*	*çu*	*ço*
ic	ec	ëc	ac	yc	uc	oc

çi-ka, çe-ta, la-çë, ça-va,
çy-ca, çu-ni, ço-ka, çi-la, çe-po-ni,
çë-mi-mi, çu-pa, ka-ço-rre,
ça-ka-lli, ka-çu-ba, çe-ti-na,
çu-ka, ço-ni.

xhy

xhe	*xhë*	*xha*	*xhy*	*xhu*	*xho*	*xhi*
exh	ëxh	axh	yxh	uxh	oxh	ixh

xhe-pi, xha-ko-ni, xho-ka, xhi-xha,
xhi-xhi-llo-ja, a-xha.

dhu

dhë	*dha*	*dhy*	*dhu*	*dho*	*dhi*	*dhe*
edh	adh	ydh	udh	odh	idh	edh

dha-llë, dhu-në, dho-ma, dhi-a,
dhe-ta, ma-dhë-si-a, dhe-to-ri,
a-dhu-ri-ni, u-dhë, vo-dha.

tho

tha	*thy*	*thu*	*tho*	*thi*	*the*	*thë*
ath	yth	uth	oth	ith	eth	ëth

tha-va, thy-e, thu-pu-ra, thi-ka,
the-va, va-thë, tho-ni, thi-tha,
tha-ku, thë-rri-ta, the-ra, tho-mi.

nj

njy	***nju***	***njo***	***nji***	***nje***	***një***	***nja***
ynj	unj	onj	inj	enj	ënj	anj

njy-na, njo-ha, nji-ta, nje-ri-u,
një-ri, nja-la, nje-ha, i njo-mi.

sh

shu	***sho***	***shi***	***she***	***shë***	***sha***	***shy***
ush	osh	ish	esh	ësh	ash	ysh

shu-mo-ri, sho-sha, she-shi, shë-ko-va, sha-la, shy-ta, shi-ja, ma-sha, shu-më, sho-ku, she-ga, shi-ta, sha-rra, shu-mo-va, sho-lli, ve-shë.

zh

zho	***zhi***	***zhe***	***zhë***	***zha***	***zhy***	***zhu***
ozh	izh	ezh	ëzh	azh	yzh	uzh

zhi-ri, zhe-la-ni, zha-ba, zhy-ta,
zhu-ri, zhi-ga-ta, zhe-gu, zhu-la-ta.

Racconto.

(Kallzlm).

Il piccolo Ernesto si recò un dì a passeggio per i campi.

In breve il cielo si oscurò e cominciò a piovere a catinelle. Ernesto si riparò sotto un albero. Il tuono rombava e dovunque guizzava il lampo. Un fulmine si precipitò sull'albero e ne inceneri le cime. Ernesto svenne.

Tornato in sè corse a raccontare alla mamma l'accaduto. La mamma commossa lo baciò e gli disse: « Non è bene fermarsi sotto gli alberi quando fa temporale. »

Ernestja i vegël ran njï dítë me shetitë nër fusha.

Me të shpejtë qiellï u vrá e filloi me ras shü me rrëshekë.

Ernestja u struk xën nji pëmë. Bumballote e gjith-kund gjarpënonte vetima. Nji rrfeë ras mbë pëmë e i a zhariti majet. Ernesto-s i ras të fiktë. Kuur u kthye në vehtje ngau me i ditrue mámës se g'I ndodhi. Mâma e trishtueme e puthi e i tha: « Nuk âsht mirë me u ndalë nëx pëmë kuur bân fortunë. »

Fratello e sorella.

Emilio e Margherita sono fratello e sorella. Insieme si recano sempre a scuola ma a casa non si trovano mai in due.

Emilio preferisce perdersi nelle vie giocando con i ragazzi e non ama lo studio. Margherita invece cura i compiti e a suo tempo gioca ed è più contenta di Emilio.

Emilio non sarà un bravo cittadino. Margherita crescerà come un bel fiore di primavera.

Vëllaa e motrë.

Emili e Margerita janë motrë e vlaa. Bashkë ahkojnë gjith-berë në ahkollë por në shpii të dy nuk gjinden kurr.

Emilit i pëlqen m'u bjerrë nër ndha tuj luajtë me fmijë e nuk e don msimin, në vënt qi Margerita kan në kujdes dëtyrat e në kohë të vetë lot e ështi më kumsën se Emili.

Emili së ka me kënë nji qytetas i vjetshëm. Margerita ka me u rritë si nji lule e bukurë prëndveret.

Letterina.

Caro amico,

Ieri sono stato alquanto indisposto e non potei venire da te. Scusami, oggi però mi sento meglio, e se domani sarò del tutto guarito non mancherò di recarmi a casa tua.

Addio. Ricevi un bacio da

Romeo.

Letrëz

Mik i dashur,

Djo kam qënë pa pak i semurë e nuk munda te vinj te ti. Me fal e ne gofsë so neser do të jemë i shëruar nuk do to mungoj te vinj në shtepii t'ande. Prit nj të pathur prej.

Romeut.

sla, snu, sme, sre, sti, sde,
sba, sfo, sca, sga, bla, bre,
cru, cla, dre, fla, glo, vla.

slavo, snudare, smemorato, stivale, sdebitarsi, sbaglio, sfoderare, scamiciato, sgabello, blandizie, bretella, crudele, clamore, flagello, globo.

Dresda, Clelia, Vladimiro.

Se sbagli, confessa il tuo fallo.
(Në kjoftë se gabòn, rrfyje gabimin t'ënd).

Peccato confessato è mezzo perdonato.
(Mkati i rrfyemun â gjysash i shpërblyemun).

I fanciulli sàdici non sono amati da nessuno
(Fmijt e ndyyt nuk janë të dashunë prej kërkuj.

L'Albania.

L'Albania è la terra ove io sono nato e per questo io mi chiamo albanese. L'Albania ha le sue alpi dove le nevi sono eterne; ha le sue valli profonde dove echeggia il canto del pastore che ricorda le armi e la gloria dei padri antichi. Ah è bella la mia patria, benedetto sia il suo nome in eterno. Io l'amo con tutta l'anima e crescerò suo devoto figlio, crescerò per farle onore con lo studio e col lavoro.

Viva l'Albania!

Shqypënia.

Shqypënia âsht dheu ku un kam lee e për kôtë thirrem shqyptasr. Shqypënia kas bjeshkët e veta ku bora âsht e pasosun; kas fagje të thella ku shungullon kânga e blegtorit qi përmbdé armët e namin e eniive të megmë. Ah i bukur âsht asdheu i im, bekue i kjoftë ênni për gjith-monë. Un o due me gjith shpirt e kam me i u rritë bile i dashun, kam me u rritë për me kôsë ndera e tij me kêndim e me punë.

Rnoftë Shqypënia!

Monastir, Uskub, Janina, Scutari sono le più grandi città dell'Albania.

Manastiri, Shkupi, Janina, Shkodra janë qytetet më t'mëdhajat e Shqypënisë.

In tutte queste città vi sono cuori che ardono e palpitano d'amore per la patria.

Në të gjitha kto qytete ka zëmbra që digjen e dridhen prej dashunisë s'atdheut.

Korcia è un vivo focolare.

Korça âsht një vatrë e gjallë.

Tirana conta molti bey.

Tirana ka shumë bejlerë.

Numeri romani.

(Numra romake).

I	II	III	IV	V
1	2	3	4	5
VI	VII	VIII	IX	X
6	7	8	9	10
XI	XII	L	C	D
11	12	50	100	500

M = 1000

MDCCCCXII = 1912

L'Orologio.
(Serari).

MARENNGO
Mare Ligure
Golfo di Genova
Porto Maurizio
Oneglia
Diano Marina
Alassio
Albenga
Finale
Savona
Noli
Varazze
Voltri
Sestri
Chiavari
Rapallo
Lavagna
Sestri Levante
Monterosso
Vernazza
Corniglia
Manarola
Riomaggiore
Porto Venere
Lerici
Sarzana
Ameglia
Massa
Carrara
Viareggio
Pietrasanta
Forte dei Marmi
Motrone
Pisa
Livorno
Piombino
Elba
Capraia
Gorgona
Pianosa
Giglio
Giannutri
Monte Argentario
Orbetello
Talamone
Grosseto
Follonica
Castiglione della Pescaia
Punta Ala
Golfo di Follonica
Isola del Giglio
Isola di Capraia
Isola di Gorgona
Isola di Pianosa
Isola di Giannutri
Isola d'Elba
Isola di Montecristo
Isola di Palmaria
Isola del Tino
Isola della Tinetta
Isola di Porquerolles
Isola di Port-Cros
Isola del Levante
Isola di Porquerolles
Isola di Port-Cros
Isola del Levante

ВКSH

BKSH

BKSH